

JOACHIMSTHAL

FAMILIE EN FIRMA 1823-1945



BUREAU NIEUW ISRAELIETISCH WERK
PLAATSING VAN A
WANTEN

Groepsfoto voor boekhandel Joachimsthal
aan de Jodenbreestraat 63, circa 1900.
Voor de deur staan v.l.n.r. Jozef Peereboom,
Abraham Meijer Joachimsthal en Aron van Es.



JOACHIMSTHAL

FAMILIE EN FIRMA 1823-1945



 BOOKS

BART WALLET

TALMA JOACHIMSTHAL

GERBEN POST



VOOR SAL

27-01-1912 - 12-02-1945

Voorwoord - Prof. dr. Emile Schrijver	7	1930 - 1940	122
Inleiding - Prof. dr. Bart Wallet	11	Mietje Slagtand, Kokadorus en opgeblazen vis	126
Stamboom	14	Het feest van den arbeid	129
Proloog - Gerben Post	17	<i>Veilingen</i>	132
1823 - 1891	20	<i>Wetenschap</i>	135
De Braategas	25	<i>Vormgeving</i>	138
Naar Mokum	27	<i>Scheurkalenders</i>	144
Joachim en Keetje in het Jodenbreetje	30	<i>Lectuur en literatuur</i>	150
<i>Joodse boekindustrie Amsterdam</i>	32	<i>Gelegenheidsdrukwerk</i>	154
<i>Boekhandel, uitgever, drukkerij</i>	36	<i>Tijdschriften</i>	157
<i>Fondsanalyse</i>	40	<i>Politieke pamfletten</i>	166
<i>Gebedenboeken</i>	44	De kinderen Joachimsthal	170
<i>Hebreeuwse Bijbeledities</i>	50	Le NIW part en voyage	174
<i>Loegjes</i>	54	Weenske brieven	181
Het jaar van Jonas Joachimsthal	58	Wisselingen van de wacht	184
Een nieuwe generatie	59	De Paleisrevolutie	186
1875, een jaar van grote veranderingen	61	1940 - 1945	190
De weduwes Joachimsthal	62	Een voorlopig einde	192
1892 - 1930	64	Rellen en een razzia	193
Voor elk wat wils	68	De raad en het weekblad	196
't Krantje van Elte	70	<i>Het Joodsche Weekblad</i>	200
't Krantje van Eitje	71	<i>De Massada-serie</i>	203
Sara Clara aan het roer	73	Stad in oorlog	208
De Wijdegang	74	Oorlogskind	210
<i>Schoolboeken</i>	80	Dalende cijfers	212
<i>Ritualia</i>	86	De razzia van 26 mei 1943	213
<i>Het NIW en zijn hoofdredacteuren</i>	90	De grootste razzia	215
<i>Joodse Oranjeliefde</i>	92	Westerbork, en verder...	218
<i>Werknemers</i>	96	Het Sternlager	219
<i>Muziek</i>	98	Kind van Bergen-Belsen	220
<i>Reclame</i>	102	Clara werkt door	222
De gebroeders Joachimsthal	108	Het verloren transport	224
Zestig jaar NIW	114	Een zolder in Tröbitz	226
Nieuwe persen en dansende letters	117	'Thuis' in Amsterdam	230
Om het oude geloof	118	Epiloog - Gerben Post en Bart Wallet	234
Is't krantje er al?	120	Nawoord - Albert Joachimsthal	240
		Noten	246
		Bronnen	251
		Verantwoording	254



Op deze prentbriefkaart, die door Joachimsthal werd uitgegeven omstreeks 1915, is een deel van de Jodenbreestraat te zien. Joachimsthals boekhandel is gevestigd in het tweede pand van rechts.

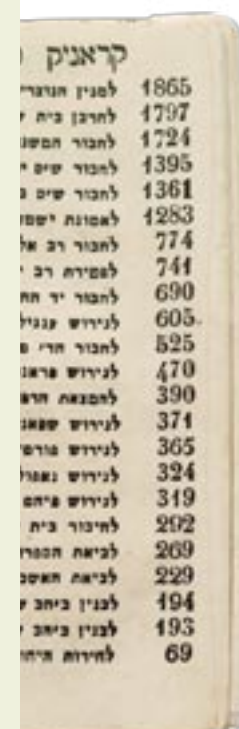
INLEIDING

PROF. DR. BART WALLET

Joachimsthal: een naam die vanaf het midden van de negentiende eeuw zo vertrouwd was in Joods Nederland dat hij niet meer weg te denken was. Joachimsthal, door oude Amsterdamse Joden steevast als 'Jochumsthal' uitgesproken, stond voor een van de bekendste Joodse boekhandels van Amsterdam, gevestigd in het hart van de Jodenbuurt. Dat was de locatie waar de lesboeken voor de Joodse les werden gekocht, de cadeaus voor de *bar mitswe* en de eerste eigen gebedsriemen en gebedsmantel werden aangeschaft. Maar Joachimsthal was veel meer: het was een uitgever en drukker die een steeds centralere plek kreeg in de Joodse boekenmarkt. Waren het aanvankelijk religieuze werken, zoals Tora-edities en gebedenboeken, gaandeweg verbreedde het aanbod zich tot romans, studieboeken en politieke pamfletten. De naam stond garant voor kwaliteit en moderne, vooruitstrevende vormgeving.

Was Joachimsthal door al die boeken al een vertrouwde huisvriend geworden, dat was helemaal het geval door het uitgeven van het *Nieuw Israëlietisch Weekblad*. Dat was het grootste Joodse periodiek in Nederland en werd tot in de kleinste plaatsen bezorgd. Het gaf een Joodse kijk op het nieuws, bracht de nieuwste ontwikkelingen in de Joodse wereld en wilde de lezers verdieping bieden voor hun Joodse identiteit en hen tegelijkertijd opvoeden tot betrokken Nederlandse burgers. De dichtbedrukte pagina's van het *NIW*, zoals het blad kortweg werd genoemd, werden gegeten en de beschouwingen bij de afdeling van de Tora van de week werden schaamteloos geplagieerd door talloze godsdienstonderwijzers in hun toespraken in de synagoges verspreid over het hele land.

Wat was het geheim van Joachimsthal? Hoe kon dit bedrijf, gestart door een Duits-Joodse immigrant, zo snel zo'n centrale plaats krijgen in Joods Nederland? In dit boek wordt voor het eerst het verhaal van Joachimsthal gebracht, met daarbij oog voor de familie achter het bedrijf en voor de vernieuwende, vaak verrassende productie. Want dat dit bedrijf een succes kon worden, is grotendeels op het conto te schrijven van de verschillende generaties Joachimsthal die het bedrijf met lef en durf uitbouwden en vaak vooroplepen in vernieuwingen in het boekenvak. Door die dubbele focus is dit boek tegelijkertijd een enerverende Joodse *familiegeschiedenis* die zich over vier generaties uitstrekt en een *cultuurgeschiedenis van Joods Amsterdam* in de negentiende en eerste helft van de twintigste eeuw.



STAMBOOM

HOOFDPERSONEN





Clara Joachimsthal, 1928.

JOODSE BOEKINDUSTRIE IN AMSTERDAM

Op het moment dat de Joachimsthals in Amsterdam neerstreken, kon de stad bogen op een bijna legendarische reputatie als Joods boekeneldorado. Amsterdam, dat was de stad waar in de zeventiende en achttiende eeuw het overgrote deel van de Hebreeuwse en Jiddische boeken werd gedrukt voor de hele Joodse wereld. De kwaliteit van het papier, de inkt en de fraai gesneden Hebreeuwse letters stond buiten kijf. Overall vandaan kwamen rabbijnen en intellectuelen naar de stad met hun manuscripten onder de arm, in de hoop een bereidwillige drukker te vinden. Tal van Joodse drukkers, Portugezen en Asjkenazische Joden, bewogen zich in deze wereldmarkt. Ook voor niet-Joodse drukkers was het een interessante markt, waarop zij soms graag hun geluk beproefden. Vermogende Joden traden op als financiers van dure en gewaagde uitgeefprojecten. Om de risico's zoveel mogelijk af te dekken experimenteerden de Joodse drukkers ook met een abonnementensysteem: wie betaalde kreeg op gezette tijden een nieuw deel van het gedrukte boek toegestuurd. Als alle delen binnen waren kon de eigenaar het nieuwe boek vervolgens naar een boekbinder brengen om het van een degelijke band te voorzien. Boeken waar op de titelpagina stond dat ze gedrukt waren met 'de letters van Amsterdam' werden beschouwd als de beste kwaliteit en waren gewild van diep in het Russische Rijk tot in de Amerikaanse koloniën. Alleen al in de achttiende eeuw verschenen niet minder dan 1597 Joodse boeken in Amsterdam.³⁴

Maar veel van die boekenglorie was aan het begin van de negentiende eeuw verleden tijd. Een van de toonaangevende Joodse intellectuelen van Neder-

land, Samuël Israël Mulder, schreef in 1826: 'Een ieder weet hoe zeer de hebreuwsche drukkerijen in ons vaderland, gedurende de laatste vijftig jaren achteruit gegaan zijn'.³⁵ Met die observatie had Mulder gelijk. Die neergang lag deels aan wat er in Amsterdam allemaal was gebeurd. Economische crises hadden de stad in de achttiende eeuw flink getroffen en ook de grote Joodse gemeenschappen, samen zo'n 25.000 personen, kregen daardoor flinke klappen. De armoede werd nog heftiger gedurende de napoleontische periode aan het begin van de negentiende eeuw. Amsterdam werd door het Franse beleid afgesneden van de zo belangrijke handel met Londen en de Amerikaanse en Aziatische koloniën. De politieke rust keerde weer terug met de start van het Koninkrijk der Nederlanden in 1813-1815, maar de armoede onder de Amsterdamse Joden bleef groot. Het systeem van draagkrachtige financiers gecombineerd met de grote lokale afzetmarkt was door de armoede flink aangetast.

Ondertussen waren nieuwe concurrenten opgekomen, die bovendien midden in het gebied gelegen waren waar de grootste Joodse bevolkingsconcentratie was te vinden. Na de pogroms door de kozakken in het Pools-Litouwse Gemenebest van 1648-1649 was de Joodse boekindustrie daar grotendeels tot stilstand gekomen. Pas zo'n vijftig jaar later begon dat weer voorzichtig en werd geleidelijk steeds meer terrein op Amsterdam veroverd. In plaatsen als Żótkiew, Slavuta en later Wilna, Lemberg en Warschau kwamen succesvolle drukkerijen op. Zeker in het begin werd daarbij voortdurend naar Amsterdam gekeken en werd geprobeerd om de Amsterdamse kwaliteit te

Samuël Israël Mulder (1792-1862).

Moritz Calisch (1819-1870), Stadsarchief Amsterdam

evenaren. Pas vanaf het einde van de negentiende eeuw keerden Centraal- en Oost-Europa Amsterdam definitief de rug toe.³⁶

Twee van de belangrijkste Amsterdams-Joodse firma's uit de achttiende eeuw bestonden nog altijd toen Joachim Lazarus Joachimsthal in 1823 zich in de stad vestigde. De firma Proops had sinds 1704 een flink marktaandeel in de Joodse boekenwereld. Het was een echt familiebedrijf, waar steeds nieuwe generaties het vak leerden. De vrouwen deden ook volop mee: weduwen zetten het werk van hun overleden echtgenoot voort, al dan niet samen met 'de wezen Proops'. De trots van de firma was de uitgave van de *Talmoed* (1752-1765), wat in de Joodse drukkerswereld gold als het summum. Niet alleen was dat een groot en kostbaar project, het was ook door het gebruik van verschillende lettertypen en -groottes complex en bewerkelijk. Sinds 1810 stond David Proops aan het roer met een fonds waarmee hij enerzijds nog iets van de oude glorie probeerde vast te houden en anderzijds op zoek was naar vernieuwing. Zijn voornaamste concurrent was de andere klassieke firma: Van Embden. Dat bedrijf was gestart door Naftali Hirts Levi Rofe, alias Hartog Alexander van Embden, een arts die daarnaast ook een boekwinkel had. In 1726 besloot hij zich ook in het uitgevers- en drukkersvak te begeven. Naftali Hirts Levi Rofe gaf veel liturgische boeken uit, maar ook halachische (Joods-juridische) standaardwerken zoals de *Sjoelchan Aroech*. Ook dit bedrijf bleef in de familie met sinds 1785 Jochanan Levi Rofe aan het roer, die de burgerlijke naam Joachim van Embden hanteerde.³⁷

De veranderingen in de bredere Europees-Joodse boekindustrie vroegen om aanpassing van de Amsterdams-Joodse drukkers. Nu de grote afzetmarkt in Centraal- en Oost-Europa grotendeels verloren was gegaan, besloten zij zich primair te richten op de Nederlandse markt. Die was nog altijd aanzienlijk, in 1830 telde het land 46.397 Joden, waarvan iets minder dan de helft in de

hoofdstad woonde. Bovendien sloot deze nieuwe focus aan op de grote transitie die de Joodse gemeenschap doormaakte. In 1796 hadden de Joden gelijke rechten en plichten gekregen, waren zij geëmancipeerd. Maar in de praktijk had dat voor veel Joden weinig veranderd: ze waren nog even arm als tevoren en de nieuwe politieke rechten kwamen vooral een kleine bovenlaag ten goede. Maar met de start van het Koninkrijk der Nederlanden werd steeds meer werk gemaakt van een actief integratiebeleid. De Joodse gemeenschap, die nog altijd grotendeels Jiddischtaalig was, moest omschakelen op de landstaal. Het Nederlands werd de nieuwe norm en vooral de jongere generaties moesten zich deze vaderlandse taal eigen maken. Het Jiddisch werd gezien als een jargon, een brabbeltaal, van hetzelfde niveau als al die regionale dialecten die de overheid wilde vervangen door Algemeen Beschaafd Nederlands.³⁸

Voor de Joodse uitgevers, drukkers en boekhandelaren betekende dit nationaliseringsproces nieuwe kansen. Voor de Joodse scholen moest allerlei nieuw onderwijsmateriaal komen, ditmaal in het Nederlands. Terwijl het Jiddisch moest



Gebeden der Nederlandsche Israëlitën, voor den eersten dag van het nieuwjaarsfeest, 1859.

GEBEDENBOEKEN

Voor het religieuze Joodse leven zijn ze onmisbaar: gebedenboeken. Iedere Joodse man die *bar mitswe* is geworden, de leeftijd van 13 jaar is gepasseerd, wordt geacht de dagelijkse gebeden te zeggen: het ochtend-, middag- en avondgebed. De vastgestelde tekst daarvoor is te vinden in de *sidoer*, het dagelijkse gebedenboek. Op sjabbat worden extra gebeden gezegd, die ook aan zo'n sidoer zijn toegevoegd. Dit gebedenboek, ook wel *tefilo* of *tefilo*, genoemd, was daarmee het boek waarmee de religieuze Jood opstond en naar bed ging. Dergelijke gebedenboeken werden versleten en als ze helemaal op waren, werden ze naar de Joodse gemeente gebracht. Omdat de heilige Godsnaam in het gebedenboek staat, mag deze niet zomaar

weggegooid worden. Alle heilige teksten, inclusief gebedenboeken, moeten eervol behandeld worden. Sommige Joodse gemeenten hadden daarvoor een aparte ruimte, een *geniza*, waarin deze oude boeken en teksten werden opgestapeld en vaak langzaam vergingen. In Nederland, en ook in Amsterdam, was en is het gebruik om deze *sjeimes*, overgebleven heilige teksten, op de Joodse begraafplaats te begraven. Hoewel de gebedenboeken tot de meest intensief gebruikte boeken van de Joodse boekenkast behoorden, zijn er relatief weinig van bewaard gebleven. Soms weten we van het bestaan van een druk van een bekend gebedenboek, maar is die nergens te vinden. Juist omdat de gebedenboeken zo intensief gebruikt werden, zijn er relatief weinig van bewaard gebleven – en zijn er veel geëindigd op een van de Joodse begraafplaatsen rond Amsterdam.

Joodse jongens maakten al vroeg kennis met het gebedenboek. Vanouds was het, samen met een *choemasj* (Tora-editie), een van de basisteksten van het Joodse onderwijs. Lang voordat speciale lesboekjes en -methodes waren ontwikkeld, werden Joodse kinderen simpelweg met het gebedenboek geconfronteerd. Aan de hand daarvan werd het Hebreeuws geleerd en gaandeweg raakten de kinderen vertrouwd met de gebeden. Ook toen lesmateriaal was ontwikkeld, bleef het gebedenboek zijn centrale plaats behouden. Het uiteindelijke doel was immers dat de kinderen naast Tora-lezen hun dagelijkse gebeden foutloos konden zeggen.

Voor Joachimsthal waren gebedenboeken een lucratieve bron van inkomsten. In feite sprong Joachim Lazarus Joachimsthal op een al rijdende trein. In de eerste helft van de negentiende eeuw



Een jongen en een man met talliet.
Advertentie van firma Joachimsthal in
het *Nieuw Israëlietisch Weekblad*, 1933.

hadden Mozes Lemans, Gabriël Polak en Samuël Mulder gewerkt aan nieuwe edities van de sidorie en van de gebedenboeken voor de feestdagen, de machzorie. Uitgevers als Van Embden en Proops hadden daarbij een belangrijke rol gespeeld. Als goede zakenman wist Joachimsthal de standaardversies van de sidorie en de machzorie in handen te krijgen. Nog in 1852 was inmiddels al de vierde editie van de *Volledige gebeden der Nederlandsche Israëlitien voor het geheele jaar*, bezorgd door 'Doctor in de Wijsbegeerte en Inspecteur der Godsdienstige Israëlitische scholen' Samuël Israël Mulder, bij Van Embden verschenen. Samen met Proops bracht Joachimsthal een vergelijkbaar gebedenboek op de markt, waarvan het Hebreeuws door Gabriël Polak was geredigeerd en de vertaling door dr. M.S. Polak was verzorgd.⁵³ Precies tien jaar later had Joachimsthal echter de editie van Mulder in handen: de vijfde druk daarvan verscheen als *Volledig dagelijksch gebedenboek der Nederlandsche Israëlitien voor het geheele jaar*. Nu stond naast de naam van Mulder ook die van Polak op het titelblad: hij had 'het Hebreeuwsch in behoorlijke orde bijeengebragt'. De nieuwe versie, zo verzekerde Mulder de gebruikers, was 'geheel herzien, aanzienlijk vermeerderd, en vooral door de lofwaardige medewerking van den geleerden Heer G.I. Polak, der volmaking nader gebragt'. Dat het gebedenboek met name ook voor het onderwijs bedoeld was, bleek uit diens laatste zin: 'Moge het op vruchtbare bodem vallen, en in de harten der Israëlitische jeugd de gewenschte gevoelens van deugd en godsdienstzinnigheid doen ontkiemen!'⁵⁴

Het gebedenboek van Mulder, zoals het kortweg werd aangeduid, was zo handig voor het onderwijs omdat op de ene pagina de Hebreeuwse tekst en de tegenoverliggende pagina de Nederlandse vertaling werd geleverd. In 1875 en 1882 volgden ongewijzigde herdrukken. Ondertussen was voor de volwassenen een goedkoper gebedenboek op de markt, waarin alleen de Hebreeuwse tekst werd gegeven met aanwijzingen in het Nederlands voor

door wie en hoe de gebeden precies gezegd moesten worden. Dat gebedenboek, onder de Hebreeuwse titel *Aresjet Sefatajiem*, was verzorgd door Gabriël Polak en hoewel de eerste editie vooralsnog niet teruggevonden is, valt uit bibliografische informatie op te maken dat deze in 1856 voor het eerst door Joachimsthal op de markt is gebracht. Channa Kistemaker vermoedt, niet ten onrechte, dat hier competitie met de firma Levisson-Proops achter zat. Die had een soortgelijk handzaam dagelijks gebedenboek onder redactie van Gottschalk Abraham Parser.⁵⁵ Dit gebedenboek was mateloos populair en de ene na de andere druk rolde van de persen. In 1872 was er al een 6e druk, in 1894 de 14e druk en in 1937 verscheen de 22e druk. Vanaf het eind van de negentiende eeuw kreeg dit gebedenboek de naam *zevenstuiverstefille*, goedkoper was nauwelijks te vinden. Een gebedenboek voor de gewone man – het paste precies bij het profiel van de firma Joachimsthal.



Gebedenboek voor dagelijks gebruik, 1875.

DE WIJDEGANG

'Hier voeren de menschen strijd met het ongedierte en delven vaak het onderspit in dien strijd. In den zomer, als de nachten zoel zijn, slapen vader en moeder liggende over de vensterbanken, want de wandluizen bijten zoo geducht en zijn zoo talrijk in het donkere gat, dat men bedstede noemt, dat van slapen geen sprake kan zijn. Alleen de kinderen die moede, doodmoede zijn van het venten of het bedelen kunnen er slapen, al krabben zij ook het vuile vleesch tot bloedens toe in hun slaap.'¹¹⁴

De situatie in de Amsterdamse Jodenbuurt is er de afgelopen decennia voor de meeste bewoners niet veel beter op geworden. Grote delen bestaan nog altijd uit sloppen van het ergste soort en hun bewoners zijn straatarm. Ten noordoosten van de Jodenbree bijvoorbeeld, de Valkenburgerstraat, de achterbuurt op het voormalige eiland Marken. Voorheen stonden hier vooral grote pakhuizen, maar nadat de werven van dit eiland verdwenen waren, waren de pakhuizen veranderd in woningen. Door het gebrek aan een riool gooien de meeste bewoners hun huisvuil en ontlasting doorgaans zo het raam uit, de gracht in, waardoor het er altijd afschuwelijk stinkt en er een dikke, onzichtbare walm in de woningen hangt.

De huizenrijen worden, net als in andere delen van de buurt, regelmatig onderbroken door smalle gangen waarin soms wel tientallen gezinnen wonen. Bekend zijn de Bezemgang, de Kanjersgang, de Donkeregang en de Bleekersgang, maar het beruchtst is de Rode Leeuwengang, die een goed beeld geeft van de diep ellendige omstandigheden waarin veel buurtbewoners moeten leven. Hier staan tien huizen met elk drie verdiepingen. Iedere verdieping biedt ruimte aan vier eenkamerwoningen en op de kleine honderd vierkante meter die de Rode Leeuwengang groot is, wonen rond de 240 gezinnen. Op ieder verdieping staat een



Valkenburgstraat 1925. Ingang tot de Rode Leeuwengang, waarin tweehonderdveertig gezinnen bijeenhokten. Naast het poortje de ingang van een verenigingssjoeltje. Collectie M.H. Gans

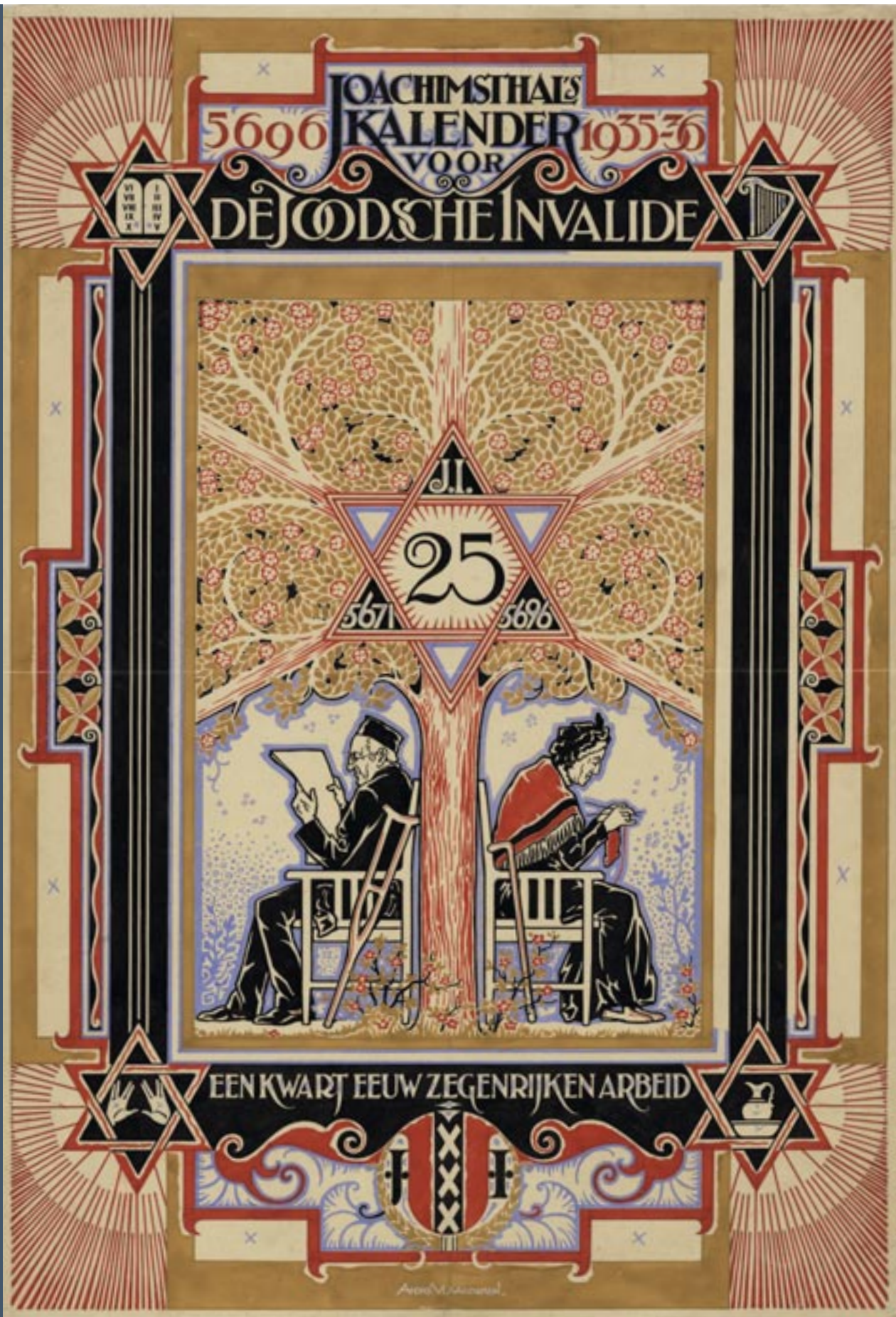


Schematisch overzicht van Joden Houttuinen 90 t/m 122. De gearceerde panden zijn Joden Houttuinen 92-102 die in 1901 worden gesloopt om plaats te maken voor de drukkerij. Stadsarchief Amsterdam

Valkenburgerstraat
AMSTERDAM



Valkenburgstraat, circa 1915. Prentbriefkaart uit een serie van 18 kaarten, uitgegeven door Joachimsthal. De prentbriefkaarten betreffen alle de voormalige oude Amsterdamse Jodenbuurt.



Ontwerp: André Vlaanderen.
Joods Museum, Amsterdam



Ontwerp: Fre Cohen.
 Joods Museum, Amsterdam

COLOFON

UITGAVE

WBOOKS, Zwolle
info@wbooks.com
www.wbooks.com

TEKST

Bart Wallet
Gerben Post

SAMENSTELLING EN BEELDREDACTIE

Talma Joachimsthal

VORMGEVING

Talma Joachimsthal, WAT ontwerpers

© 2023 WBOOKS Zwolle / de auteurs
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam.

© c/o Pictoright Amsterdam 2023.

ISBN 978 94 625 8544 7
NUR 680

OVER DE AUTEURS

Bart Wallet is hoogleraar Joodse studies: vroegmoderne en moderne Joodse geschiedenis, in het bijzonder van Amsterdam, aan de Universiteit van Amsterdam.

Gerben Post houdt zich als historicus bezig met de geschiedenis van de Jodenvervolgging tijdens de Tweede Wereldoorlog. Eerder publiceerde hij *Schöffner & Co. Familiebedrijf in verzetszaken*.

Talma Joachimsthal is grafisch ontwerper en sociaal ondernemer. Als directe nazaat van het familiebedrijf is zij vanaf haar twintigste bezig geweest met verzamelen van informatie over, en drukwerk van het familiebedrijf. Talma groeide op met de verhalen die haar vader Albert Joachimsthal haar vertelde.

DEZE PUBLICATIE KWAM TOT STAND MET STEUN VAN:

Stichting Levi Lassen
Stichting Professor van Winter Fonds
Dr Henriette Boas stichting

het Prins Bernhard
cultuurfonds



De typemachine van Sal Joachimsthal.



Clara, Sal en Lou, Zandvoort 1928.

JOACHIMSTHAL

FAMILIE EN FIRMA 1823-1945



Joachimsthal was een van de bekendste Joodse boekhandels, uitgevers en drukkers van Amsterdam, gevestigd in het hart van de Jodenbuurt. In dit boek wordt voor het eerst het verhaal van Joachimsthal verteld, met veel oog voor de familie achter het bedrijf en voor de vernieuwende, vaak verrassende productie. Wat was het geheim van Joachimsthal? Hoe kon dit bedrijf, in 1823 gestart door een Duits-Joodse immigrant, zo snel zo'n centrale plaats krijgen in Joods Nederland en hoe verwierven ze in 1891 de voornaamste plek in de Joodse publieke sfeer?

Naast het verhaal van de familie Joachimsthal en hun bedrijf bevat dit boek meer dan twintig verdiepende vensters waarin de cultuur-historische betekenis van het bedrijf wordt beschreven. Daarin is onder meer aandacht voor vroomheid en mystiek, gebedenboeken en politieke pamfletten, Joodse Oranjeliefde en antifascisme, vormgeving en kunst, Joodse communicatieve netwerken en verhouding tot de niet-joodse samenleving, zionisme en antizionisme.



9 789462 584907

WWW.WBOOKS.COM

